

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2021 m. gruodžio 14 d.
(OR. en)

15033/21

ELARG 97
COWEB 169

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 14862/21

Komisijos dok. Nr.: COM(2021) 644 final

Dalykas: PLĖTRA IR STABILIZACIJOS BEI ASOCIACIJOS PROCESAS
– Tarybos išvados

Delegacijoms priėdė pateikiamos Tarybos išvados dėl plėtros ir stabilizacijos bei asociacijos proceso, kurias Taryba patvirtino 2021 m. gruodžio 14 d.

**TARYBOS IŠVADOS DĖL PLĖTROS IR STABILIZACIJOS BEI ASOCIACIJOS
PROCESO**

1. Taryba atkreipia deramą dėmesį į 2021 m. spalio 19 d. Komisijos komunikatą dėl ES plėtros politikos ir ataskaitas dėl Juodkalnijos, Serbijos, Turkijos, Šiaurės Makedonijos Respublikos, Albanijos, Bosnijos ir Hercegovinos ir Kosovo*.
2. COVID-19 sukelta krizė toliau labai neigiamai veikia mūsų valstybių visuomenę ir ekonomiką. Pandemija išryškino, kad būtina ir naudinga suvienyti jėgas ir kartu spręsti bendrus uždavinius. ES primena beprecedentį jau suteiktos paramos mastą ir aprėptį ir tebėra įsipareigojusi tęsti šį bendradarbiavimą ir veiksmų koordinavimą, taip pat toliau gerinti galimybes gauti vakcinų, diagnostikos ir gydymo priemonių ir užtikrinti geresnį būsimų krizių nuspėjamumą ir atsparumą joms. Taryba taip pat pripažįsta vertingą paramą, kurią Vakarų Balkanai teikė tarpusavyje ir Europos Sąjungai.
3. Vadovaudamasi 2006 m. gruodžio 14–15 d. Europos Vadovų Tarybos patvirtintu atnaujintu konsensusu dėl plėtros ir vėlesnėmis Tarybos išvadomis, Taryba dar kartą patvirtina savo **įsipareigojimą dėl plėtros** – tai tebėra itin svarbi Europos Sąjungos politikos kryptis. Tai ir toliau reiškia strateginį investavimą į taiką, demokratiją, gerovę, saugumą ir stabilumą Europoje. Taryba pakartoja, kad pripažinti ir įsipareigoti puoselėti pagrindines ES vertybes ir europinę perspektyvą yra tvirtas strateginis pasirinkimas, itin svarbus visiems partneriams, siekiantiems narystės ES. Atsižvelgdama į tai, Taryba ir toliau tikisi, kad partneriai prisiims atsakomybę ir visapusiškai įsipareigos užtikrinti demokratijos, pagrindinių teisių bei vertybių ir teisinės valstybės viršenybę savo žmonių labui. Šių įsipareigojimų patikimumas priklauso nuo prasmingo būtinų reformų įgyvendinimo ir patikimų rezultatų, užtikrinant aiškią ir nuoseklią viešąją komunikaciją.

* Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244 (1999) bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

4. Primindama Salonikų darbotvarkę ir Sofijos, Zagrebo ir Brdo deklaracijas, Taryba pakartoja, kad ES neabejotinai remia Vakarų Balkanų europinę perspektyvą. ES toliau stiprins ir intensyvins savo veiklą visais lygmenimis, kad paremtų šio regiono politinę, ekonominę ir socialinę transformaciją, be kita ko, teikdama nuolatinę paramą, grindžiamą apčiuopiama pažanga įgyvendinant teisinės valstybės principą ir socialines bei ekonomines reformas, taip pat tuo, kaip partneriai laikosi ES vertybių, taisyklių ir standartų. Šiame kontekste Taryba tikisi, kad bus įgyvendintas Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planas, taip pat Vakarų Balkanų žaliaji darbotvarkė. Siekdama dar labiau pagyvinti ir sustiprinti politinį dialogą su regionu, Taryba palankiai vertina tai, kad ES ir Vakarų Balkanų aukščiausiojo lygio susitikimai rengiami reguliariai. Taryba tikisi kuo greičiau surengti pirmąsias tarpvyriausybines konferencijas su Šiaurės Makedonijos Respublika ir Albanija, kai tik Taryba patvirtins derybų programas. Turkija tebėra šalis kandidatė ir labai svarbi partnerė daugelyje bendro intereso sričių.
5. Atsižvelgdama į ankstesnes Tarybos išvadas ir Kopenhagos politinius kriterijus bei stabilizacijos ir asociacijos procesą, kurie išlieka santykių su Vakarų Balkanais bendru pagrindu, Taryba dar kartą patvirtina, kad, laikantis 2006 m. atnaujinto konsensuso dėl plėtros, reikia taikyti **sąžiningas ir griežtas sąlygas** ir **nuopelnų principą**. Šiame kontekste Taryba pabrėžia, jog svarbu užtikrinti, kad ES galėtų tęsti ir stiprinti savo pačios vystymąsi, įskaitant jos gebėjimą integruoti naujas nares. Peržiūrėta plėtros metodika, skiriant dar daugiau dėmesio pagrindinėms reformoms, siekiama suaktyvinti stojimo procesą užtikrinant, kad jis taptų labiau nuspėjamas, įtikimesnis, dinamiškesnis ir grindžiamas tvirtesniu politiniu vadovavimu remiantis objektyviais kriterijais ir griežtomis pozityviomis bei negatyviomis sąlygomis, taip pat grįžtamumu. Šis požiūris integruojamas į naujas derybų programas ir buvo įtrauktas į esamas derybų su Juodkalnija ir Serbija programas – Taryba tai vertina palankiai. Šiomis aplinkybėmis Taryba taip pat primena spartesnės integracijos priemonių galimybes, jei šalys kandidatės toliau darys pakankamą pažangą įgyvendindamos reformų prioritetus.

6. Atkreipdama dėmesį į bendrą šiuo metu partnerių vykdomų reformų padėtį, apie kurią pranešė Komisija, Taryba pabrėžia, kad jie turi neatidėliodami daug dėmesio skirti **pagrindinėms reformoms** siekiant pašalinti tam tikrus ilgalaikius struktūrinius trūkumus teisinės valstybės, pagrindinių teisių, demokratinių institucijų stiprinimo ir viešojo administravimo reformos srityse, taip pat su ekonominiais kriterijais susijusius struktūrinius trūkumus. Svarūs ir ilgalaikiai reformų įgyvendinimo rodikliai ir **konkretūs bei apčiuopiami rezultatai** šiose esminėse srityse tebėra itin svarbūs, ypač nustatant bendrą stojimo derybų spartą.
7. Taryba primena, kad **teisinė valstybė** yra viena iš pagrindinių vertybių, kuria grindžiama ES, vienas iš lemiamų demokratinės pertvarkos aspektų, kuris yra tiek plėtros proceso, tiek stabilizacijos ir asociacijos proceso pagrindas ir pagrindinis kriterijus, pagal kurį vertinama pažanga siekiant narystės ES. Todėl labai svarbu, kad partnerių pažanga šioje srityje būtų tvirta, apčiuopiama ir negrįžtama. Taryba pripažįsta, kad kai kurie partneriai padarė pažangą šioje itin svarbioje srityje, tačiau susirūpinusi atkreipia dėmesį į tai, kad nurodyti trūkumai patvirtina, jog tai yra vienas iš pagrindinių iššūkių. Daugeliu atveju įtikimos pažangos stoka, o kartais net padėties pablogėjimas dažnai yra susiję su politinės valios stoka, teisminių institucijų nepriklausomumo trūkumais, instituciniu pasipriešinimu ir plačiai paplitusia korupcija bei organizuotu nusikalstamumu – visi šie svarbūs rūpimi klausimai turi būti sprendžiami jiems teikiant didelį prioritetą.

Taryba pažymi, kad dauguma atvejų **pagrindinių teisių** apsaugos srityje padaryta nedidelė pažanga ar netgi esama sąstingio. Vis dar reikia patikimų ir realių priemonių daugeliui trūkumų, apie kuriuos pranešta, pašalinti. Ypač didelį susirūpinimą kelia trūkumai, susiję su vaiko teisėmis ir mažumoms priklausančių asmenų, taip pat pažeidžiamose padėtyje esančių asmenų, pavyzdžiui, romų, asmenų su negalia, lesbiečių, gėjų, biseksualių, translyčių ir interseksualių (LGBTI) asmenų, teisėmis ir nediskriminaciniu požiūriu į juos. Kalbant apie lyčių lygybę, būtina užtikrinti moterų ir mergaičių įgalėjimą, taip pat užtikrinti, kad jos visapusiškai naudotųsi pagrindinėmis teisėmis. Be to, didelį susirūpinimą tebekelia padėtis, susijusi su **saviraiškos laisve, žiniasklaidos laisve ir pliuralizmu** – dauguma atveju padaryta nedidelė pažanga arba jos visai nepadaryta, o vienu atveju padėtis ir toliau smarkiai blogėjo. Šiems pagrindiniams demokratijos ramsčiams apsaugoti ir toliau reikia imtis skubių priemonių. Turi būti ryžtingai kovojama su grasinimais, bauginimu ir išpuoliais prieš žiniasklaidą, žurnalistus ir kitus žiniasklaidos atstovus. Siekiant pagerinti valdymą visais lygmenimis, būtina ir tolesnė pažanga vykdant **viešojo administravimo reformą**, visų pirma depolitizavimo, atskaitomybės ir profesionalumo didinimo klausimais.

Tinkamas **demokratinų institucijų veikimas ir nepriklausomumas** – esminis gerai veikiančios demokratijos elementas ir viena iš pagrindinių stojimo į ES sąlygų – tebėra neatidėliotinai spręstinas uždavinys. Taryba pažymi, kad tikros politinės valios nebuvimas tebėra pagrindinė esminės pažangos stokos ar net blogėjančios padėties vykdant patikimas ir tvarias reformas šioje srityje priežastis. Taryba susirūpinusi atkreipia dėmesį į daugelį atvejų, kai trukdoma ar kenkiama tinkamam demokratinų sistemų ir institucijų veikimui. Trūkumų, apie kuriuos pranešta, šalinimas tebėra itin svarbus, todėl reikia ir reformų susijusiose pagrindinėse srityse, ir įtraukaus politinio dialogo, taip pat reikia suteikti didesnę vaidmenį ir laisvę veikti pilietinės visuomenės organizacijoms.

8. Kalbant apie **ekonominius kriterijus**, Taryba palankiai vertina Komisijos analizę ir jai pritaria. Taryba pabrėžia, kad siekiant ekonomikos atsigavimo ir vystymosi tebėra labai svarbu įgyvendinti tiek esmines, tiek struktūrines reformas, kadangi pastangos kovoti su korupcija, gerinti padėtį teisinės valstybės srityje, didinti skaidrumą ir stiprinti institucijas bei socialinį dialogą taip pat būtų naudingos ekonomikai. Todėl Taryba pabrėžia, kad svarbu užtikrinti visišką visų investicijų, visų pirma susijusių su viešųjų pirkimų procedūromis, skaidrumą. Norint išnaudoti ekonominį partnerių potencialą, taip pat reikės įgyvendinti tęstines ekonominių struktūrų reformas, nustatytas ekonominių reformų programose (ERP). Todėl įgyvendinti ERP ir kartu su ES valstybėmis narėmis priimtose politikos gairėse nustatytas reformas būtina ne tik siekiant didinti konkurencingumą, skatinti darbo vietų kūrimą ir sudaryti palankesnes sąlygas socialinei įtraukčiai, bet ir užtikrinti fiskalinį tvarumą, atitikti stojimo proceso ekonominius kriterijus ir kuo labiau padidinti galimą didelio ES investicijų paketo poveikį. **Žalioji darbotvarkė ir tvarus sujungiamumas** yra labai svarbūs tvariam atsigavimui, taip pat ekonominei integracijai regione ir su ES, o tai bus naudinga tiek įmonėms, tiek plačiajai visuomenei. Taryba ragina visus partnerius įgyvendinti priemones, nurodytas 2021 m. liepos 12 d. ES ekonominio ir finansinio dialogo su Vakarų Balkanais ir Turkija bendrose išvadose, remiantis savo atitinkamomis ekonominių reformų programomis. Taryba primena, kad ES išlieka iki šiol pačia didžiausia Vakarų Balkanų ir Turkijos prekybos partnere tiek importo, tiek eksporto atžvilgiu.
9. Taryba pabrėžia, kad itin svarbu spręsti **klimato kaitos** problemą laikantis ES su klimatu susijusių užmojų, paspartinti teisės aktų derinimą su ES *acquis* ir stiprinti įgyvendinimą pereinant prie neutralaus poveikio klimatui, atsparios, tvarios, žiedinės ir efektyvaus išteklių naudojimo ekonomikos.

10. Esminiai plėtros proceso, taip pat stabilizacijos ir asociacijos proceso elementai tebėra **geri kaimyniniai santykiai ir regioninis bendradarbiavimas**. Taryba palankiai vertina padarytą pažangą ir dar kartą pakartoja įtraukaus regioninio bendradarbiavimo, visų pirma **Vakarų Balkanų bendros regioninės rinkos**, grindžiamos ES taisyklėmis ir standartais, įgyvendinimo svarbą – tai bus itin svarbu siekiant visapusiškai pasinaudoti regiono potencialu ir Ekonomikos ir investicijų planu. Reikia ryžtingų pastangų, kad būtų skatinamas **susitaikymas ir stabilumas regione**, taip pat kad būtų rasti ir įgyvendinami galutiniai, įtraukūs ir privalomi praeities palikimo nulemtų partnerių dvišalių ginčų ir problemų sprendimai, atitinkantys tarptautinę teisę ir nusistovėjusius principus, įskaitant Susitarimą dėl teisių perėmimo klausimų, ir sprendimai dėl likusių dingusių asmenų atvejų bei karo nusikaltimų klausimų. Šalyje padarytų karo nusikaltimų bylos turėtų būti veiksmingai nagrinėjamos nediskriminuojant, be kita ko, vykdant prasmingą regioninį bendradarbiavimą ir visapusiškai bendradarbiaujant su Tarptautiniu baudžiamųjų tribunolų likusių funkcijų mechanizmu ir Specialiųjų bylų tyrimo skyriais, taip pat remiant jų darbą. Taryba pabrėžia, kad nėra vietos genocido neigimui, provokacinei retorikai arba karo nusikaltėlių šlovinimui, kad ir kuri pusė tai skleistų. Turi būti vengiama pareiškimų ir veiksmų, darančių neigiamą poveikį geriems kaimyniniams santykiams ir taikiam ginčų sprendimui. Esami dvišaliai susitarimai, įskaitant Šiaurės Makedonijos Respublikos ir Graikijos Prespos susitarimą ir Šiaurės Makedonijos Respublikos ir Bulgarijos draugystės, geros kaimynystės ir bendradarbiavimo sutartį, turi būti įgyvendinti gera valia.
11. Taryba ir toliau akcentuoja, kad svarbu dar labiau stiprinti bendradarbiavimą užsienio politikos klausimais ir kad Sąjunga tikisi didesnio pozicijų derinimo su **ES bendra užsienio ir saugumo politika**, visų pirma klausimais, susijusiais su itin svarbiais bendrais interesais, pavyzdžiui, ribojamųjų priemonių ir kovos su hibridinėmis grėsmėmis klausimais. Prisijungti prie ES – tai pasirinkimas, kuris reiškia, kad turi būti pritariama principams, vertybėms ir tikslams, kuriuos Sąjunga siekia propaguoti kaimyninėse šalyse ir už jų ribų; tai taip pat reiškia visišką veiksmų suderinimą su bendra užsienio ir saugumo politika ir susilaikymą nuo bet kokių jai prieštaraujančių veiksmų.

12. Taryba ir toliau pabrėžia **strateginės komunikacijos** svarbą, taip pat poreikį, kad partneriai stiprintų savo atsparumą piktavališkai hibridinei veiklai. Dėl hibridinių grėsmių reikia stiprinti bendradarbiavimą ir vykdyti glaudesnę bendrą veiklą, be kita ko, kibernetinio atsparumo, ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugos, strateginės komunikacijos ir kovos su dezinformacija srityse. Taryba ragina visus partnerius teikti aiškią informaciją apie jų kelio siekiant narystės ES teikiamą naudą ir su juo susijusias pareigas, taip pat apie savo pačių įsipareigojimą gerbti ES vertybes ir vykdyti atitinkamas būtinas reformas. Tebėra labai svarbi nuolatinė ES ir jos valstybių narių veikla, be kita ko, siekiant vykdyti veiksmingesnę strateginės komunikacijos politiką, orientuotą tiek į partnerius, tiek į ES piliečius.
13. Terorizmas, radikalizacija ir organizuotas nusikalstamumas ir toliau kelia didelių grėsmių saugumui ES ir visame regione. Vadovaudamasi ankstesnėmis Europos Vadovų Tarybos ir Tarybos išvadomis, Taryba pakartoja, kad svarbu tęsti ir toliau stiprinti bendradarbiavimą **kovos su terorizmu** klausimais, visų pirma kiek tai susiję su užsienio teroristais kovotojais bei radikalizacijos prevencija ir kova su ja. Ir toliau reikia dėti daugiau pastangų ir siekti svarių rezultatų **kovoje su organizuotu nusikalstamumu**. Taryba palankiai vertina pateiktus teigiamus pavyzdžius ir pabrėžia, kad visi partneriai turi rasti veiksmingą atsaką, kaip organizuotam nusikalstamumui užkirsti kelią įsiskverbti į jų ekonomiką. Reikia dėti daugiau pastangų siekiant užkirsti kelią visų formų radikalizacijai, įskaitant religinio, etninio nacionalistinio ar politinio pobūdžio radikalizaciją.
14. **Migracijos** srityje Taryba palankiai vertina nuolatinės Vakarų Balkanų partnerių pastangas ir bendrai konstruktyvų bendradarbiavimą, kuris davė akivaizdžių rezultatų, ir nuolatinės didžiulės Turkijos pastangas priimti beveik 4 milijonus pabėgėlių ir rūpintis jų poreikiais. Taryba pakartoja, kad reikia visapusiškai ir nediskriminuojamai įgyvendinti ES ir Turkijos pareiškimą ir toliau teikti paramą partnerėms Vakarų Balkanų maršrute. Siekiant įveikti migracijos iššūkius, reikia, kad partneriai imtųsi tolesnių veiksmų, atitinkančių ES teisę ir tarptautines pareigas.

15. Taryba primena nuolatinę svarią **ES finansinę paramą ir techninę pagalbą** plėtros procesui ir stabilizacijos bei asociacijos procesui, visų pirma pagal Pasirengimo narystei pagalbos priemonę (PNPP), po to, kai 2021 m. rugsėjo mėn. buvo priimtas PNPP III reglamentas ir 14,162 mlrd. EUR vertės finansinis paketas.

PLĖTRA

JUODKALNIJA

16. Taryba palankiai vertina bendrą pažangą, iki šiol padarytą stojimo derybose – atidaryti visi 33 peržiūrėti skyriai ir preliminariai uždaryti 3 skyriai – taip pat 2021 m. birželio mėn. vykusioje 13-ojoje tarpvyriausybėje konferencijoje priimtą susitarimą dėl peržiūrėtos plėtros metodikos elementų, kurie turi būti įtraukti į esamą derybų programą ir taikomi stojimo derybose su Juodkalnija. Siekiant tolesnės pažangos stojimo derybose ir prieš pradėdant preliminariai uždarinėti kitus skyrius prioritetą lieka tas pats – laikytis 23 ir 24 skyriuose nustatytų teisinės valstybės tarpinių kriterijų. Tik tuomet, kai Juodkalnija įgyvendins nustatytus kriterijus, ES galės nustatyti teisinės valstybės reikalavimus, kaip derybų skyriaus uždarymo kriterijus, kuriuos Juodkalnija turės atitikti, kad būtų galima uždaryti šiuos skyrius. Taryba pakartoja, kad visa teisinės valstybės sistema turi duoti apčiuopiamų rezultatų, o veiklos rodikliai šioje srityje turi būti tvirtesni ir tvarūs. Derybų programoje taip pat nustatyta, kad pažanga, susijusi su šiais skyriais, yra itin svarbi ir ji toliau lems bendrą stojimo derybų tempą. Taryba tikisi, kad Juodkalnija ryžtingiau tęs stojimo procesą. Taryba toliau nurodytas reformas įvardija kaip svarbiausias ir skubiausias reformas, kurių Juodkalnija turi imtis.

17. Taryba primygtinai ragina Juodkalniją parodyti ryžtingą politinę valią, įveikti poliarizaciją ir pasiekti apčiuopiamų rezultatų, visų pirma itin svarbiose **saviraiškos ir žiniasklaidos laisvės bei kovos su korupcija** srityse, taip pat toliau šalinti esamus trūkumus, susijusius su organizuoto nusikalstamumo bylų nagrinėjimu ir nusikalstamu būdu įgyto turto areštu bei konfiskavimu. Taryba primena, kad reikia spręsti sulėtėjusio pagrindinių teismų reformų įgyvendinimo, įskaitant svarbius ir vis dar neatliktus paskyrimus į pagrindines nepriklausomas institucijas ir teismines institucijas, problemą. Taryba taip pat pakartoja raginanti Juodkalniją užtikrinti saugią aplinką, kuri būtų palanki saviraiškos laisvei ir žiniasklaidos nepriklausomumui, be kita ko, aktyviau dedant pastangas ištirti išpuolių prieš žurnalistus atvejus ir išsiaiškinti jų kaltininkus, tam teikiant didelį prioritetą, ir veiksmingai kovojant su dezinformacija, priekabiavimu internete ir neapykantos kalba. Itin svarbu užtikrinti visuomeninio transliuotojo nepriklausomumą ir sukurti veiksmingą savireguliacijos mechanizmą, apimančią visus žiniasklaidos organus. Taryba pabrėžia, jog tikisi, kad visos atitinkamos institucijos ir subjektai prisiims tvirtą politinį įsipareigojimą ir aktyviai dalyvaus įgyvendinant visus šiuos siekius.

Be to, Taryba ragina Juodkalniją stiprinti **institucijų, visų pirma teisminių institucijų, nepriklausomumą** ir parodyti stiprią politinę valią tęsti darbą, susijusį su **viešojo administravimo reforma** ir stiprinti administracinius gebėjimus. Šiuo atžvilgiu Taryba pažymi, kad Juodkalnija turi užtikrinti nuopelnais grindžiamą įdarbinimą ir užtikrinti, kad administracija ir toliau būtų kompetentinga su ES susijusiais klausimais, kad paremtų stojimo procesą bei derybas ir taikytų ES *acquis*.

18. Taryba pabrėžia, kad **rinkimų reforma** tebėra itin svarbi pasitikėjimo rinkimais stiprinimui, ir ragina visas partijas pademonstruoti atsakomybę ir dalyvauti prasmingame ir įtraukiamame **politiniame dialoge parlamente**, kad būtų išvengta dar didesnės politinės aplinkos poliarizacijos.

19. **Ekonominių reformų** klausimu Taryba pažymi, kad COVID-19 pandemija padarė didelę žalą ekonomikai. Nepaisant to, vyriausybei pavyko toliau įgyvendinti kai kurias numatytas reformas ir mažinti finansinę riziką, o finansų sektorius išliko stabilus. Taryba ragina Juodkalniją visapusiškai įgyvendinti politikos gaires, nurodytas ekonominio ir finansinio dialogo bendrose išvadose, be kita ko, sumažinant biudžeto deficitą ir skolos santykį su BVP, kai ekonomikos atsigavimas įsigalės, sustiprinant fiskalinį valdymą bei skaidrumą ir įgyvendinant struktūrines reformas.
20. Taryba palankiai vertina Juodkalnijos nuolatinį konstruktyvų įsipareigojimą toliau plėtoti **regioninį bendradarbiavimą** ir stiprinti **gerus kaimyninius santykius**.
21. Taryba ir toliau labai gerai vertina nuoseklų Juodkalnijos bendradarbiavimą užsienio politikos klausimais, visų pirma nuolatinį visapusišką pozicijų derinimą su **ES bendra užsienio ir saugumo politika**. Be to, ji palankiai vertina Juodkalnijos nuolatinį aktyvų dalyvavimą pagal **bendrą saugumo ir gynybos politiką** vykdomose ES misijose ir operacijose.

SERBIJA

22. Taryba palankiai vertina **bendrą pažangą**, iki šiol padarytą stojimo derybose – atidaryti 22 iš 35 derybų skyrių ir preliminariai uždaryti 2 skyriai – taip pat 2021 m. birželio mėn. vykusioje 12-ojoje tarpvyriausybiniėje konferencijoje priimtą susitarimą dėl peržiūrėtos plėtos metodikos elementų, kurie turi būti įtraukti į esamą derybų programą ir taikomi stojimo derybose su Serbija. Taryba ir toliau akcentuoja, kad pažanga dėl teisinės valstybės ir pagrindinių teisių skyrių, taip pat Serbijos santykių su Kosovu normalizavimo srityje, kaip nustatyta derybų programoje, ir toliau yra lemiamas veiksnys ir nuo jos priklausys bendras stojimo derybų tempas.
23. Pažymėdama, kad Serbijos vyriausybė ir toliau deklaruoja, kad integracija į ES yra jos strateginis tikslas, Taryba ragina Serbijos valdžios institucijas tvirtai įsipareigoti puoselėti **ES vertybes** ir jas propaguoti, taip pat daugiau dėmesio skirti šiam tikslui ir proaktyviai skleisti teigiamą ir nedviprasmišką informaciją apie ES, kuri yra pagrindinė Serbijos politinė ir ekonominė partnerė.

24. Taryba atkreipia dėmesį į Serbijos padarytą pažangą kai kuriose teisinės valstybės srityse, tačiau taip pat į apskritai nedidelę pažangą ir tebesitęsiantį vėlavimą keliose kitose srityse. Taryba ragina Serbiją toliau rodyti politinę valią toliau spartinti reformų vykdymą ir pasiekti konkrečių ir apčiuopiamų rezultatų **svarbiausiose srityse**. Taryba toliau nurodytas reformas įvardija kaip svarbiausias ir skubiausias reformas, kurių Serbija turi imtis.

Serbija turėtų sutelkti dėmesį į tai, kad būtų įvykdyti tarpiniai 23 ir 24 skyrių kriterijai, be kita ko, įgyvendinant peržiūrėtus šiems skyriams skirtus veiksmų planus. Ypatingą dėmesį ir toliau reikia skirti **teisminių institucijų** nepriklausomumui ir bendram veiksmingumui ir veiksmingam reformų įgyvendinimui. Taryba palankiai vertina iki šiol konstitucinės reformos srityje padarytą pažangą ir ragina Serbiją reformą užbaigti dabartinės kadencijos metu, laikantis Europos standartų ir Venecijos komisijos rekomendacijų. Serbija turi pasiekti apčiuopiamų rezultatų ir įtikinamus veiklos rodiklius veiksmingai vykdydama tyrimus, baudžiamąjį persekiojimą ir priimdama galutinius apkaltinamuosius nuosprendžius, kuriais įšaldomas ir konfiskuojamas nusikalstamu būdu įgytas turtas, visų pirma kiek tai susiję su **sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo atvejais, įskaitant pinigų plovimą**. Serbija turi dėti daugiau pastangų kovodama su **korupcija**, įskaitant aukšto lygio bylas.

Taryba palankiai vertina tai, kad buvo priimta žiniasklaidos strategija ir susijęs veiksmų planas, ir ragina Serbiją pirmumo tvarka veiksmingai juos įgyvendinti laikantis žiniasklaidos strategijos tikslų turinio ir dvasios. Tuo pat metu Taryba reiškia didelį susirūpinimą dėl to, kad padaryta nedidelė pažanga gerinant bendrą **saviraiškos laisvės** aplinką. Taryba pakartoja raginanti Serbiją kuo skubiau užtikrinti saugią aplinką, kuri būtų palanki netrukdomam naudojimuisi saviraiškos laisve, ir žiniasklaidos nepriklausomumą, be kita ko, dedant daugiau pastangų ištirti grasinimų, bauginimų ir smurto prieš žurnalistus atvejus.

Serbija turi toliau itin daug dėmesio skirti tam, kad būtų visapusiškai gerbiamos **pagrindinės teisės**, įskaitant pažeidžiamiausių grupių apsaugą, taip pat kad niekur Serbijoje nebūtų diskriminuojamos tautinės mažumos, ypač švietimo, mažumų kalbų vartojimo, galimybės naudotis žiniasklaida ir religinėmis apeigomis mažumų kalbomis srityse, ir kad būtų aktyviai tiriami neapykantos nusikaltimai bei priimami apkaltinamieji nuosprendžiai už juos.

Taryba pabrėžia, kad reikia užtikrinti tinkamą **demokratinį institucijų veikimą**, ir pabrėžia, kad rinkimų reforma tebėra itin svarbi pasitikėjimo rinkimais stiprinimui. Ji pripažįsta, kad Serbija pradėjo įgyvendinti ilgalaikes ESBO/ODIHR rekomendacijas. Prieš paskelbtus 2022 m. rinkimus labai svarbu, kad visos šios pagrindinės rekomendacijos būtų įgyvendinamos įtraukiai, skaidriai ir remiantis platesniu politiniu sutarimu. Taip pat svarbu, kad būtų įgyvendintos priemonės, nustatytos Europos Parlamento vadovaujamame partijų dialoge. Vis dar reikia veiksmingai kurti aplinką, palankią **pilietinės visuomenės** vystymui ir finansavimui.

Taryba ir toliau akcentuoja, kad svarbu šalies viduje nagrinėti **karo nusikaltimų** bylas, ištirti likusius dingusių asmenų atvejus ir visapusiškai bendradarbiauti su Tarptautiniu baudžiamųjų tribunolų likusių funkcijų mechanizmu, įskaitant visišką jų nutarimų ir sprendimų priėmimą ir įgyvendinimą skubos tvarka. Nei nuteisti karo nusikaltėliai, nei jų nusikaltimų šlovinimas ar neigimas neturėtų sulaukti nei paramos, nei viešo dėmesio.

25. Kalbant apie **ekonominės reformas**, Taryba palankiai vertina nuolat daromą pažangą kuriant veikiančią rinkos ekonomiką, ir tai, kad COVID-19 krizės poveikį sėkmingai sušvelnino, *inter alia*, stiprus iki krizės įgytas pagreitis ir plataus užmojo, laiku įgyvendintos fiskalinės ir piniginės paramos priemonės. Taryba ragina Serbiją visapusiškai įgyvendinti politikos gaires, nurodytas ekonominio ir finansinio dialogo bendrose išvadose, ir tęsti struktūrines viešojo administravimo ir valstybės valdomų įmonių reformas. Svarbu užtikrinti, kad būtų visapusiškai laikomasi ES viešųjų pirkimų *acquis*. Taryba palankiai vertina Serbijos pastangas siekiant įvykdyti 3 grupės (Konkurencingumas ir integracinis augimas) skyriaus atidarymo kriterijus ir toliau tęs šių pastangų vertinimą.
26. Taryba pakartoja, kad Serbija, laikydamasi derybų programos, turi įvykdyti įsipareigojimą ir intensyvuoti pastangas palaipsniui derindama savo pozicijas su **ES bendra užsienio ir saugumo politika**, ir toliau pirmumo tvarka tvariai ir apčiuopiamai gerinti savo pasiekimus šioje srityje.

27. Taryba palankiai vertina Serbijos nuolatinį aktyvų dalyvavimą bei indėlį pagal **bendrą saugumo ir gynybos politiką** vykdomose ES misijose ir operacijose.
28. Taryba pakartoja, kad Serbija turi įvykdyti savo įsipareigojimą užtikrinti derinimą su **ES bendra vizų politika**.
29. Kalbant apie ES remiamą **dialogą**, Taryba palankiai vertina tai, kad 2021 m. birželio mėn. dialogas buvo pratęstas, ir teigiamai vertina vyriausiojo įgaliotinio ir ES specialiojo įgaliotinio Belgrado ir Prištinos dialogui ir kitiems Vakarų Balkanų regioniniams klausimams įsipareigojimą vesti ES remiamą dialogą. Taryba tikisi, kad Serbija ES remiamame dialoge dalyvaus gera valia ir pasirengusi kompromisams, kad būtų pasiektas visapusiškas teisiškai privalomas susitarimas su Kosovu laikantis tarptautinės teisės ir ES *acquis*. Šiuo susitarimu turėtų būti sprendžiami visi neišspręsti klausimai ir prisidedama prie stabilumo regione. Tai itin svarbu, kad Serbija ir Kosovas galėtų pasistūmėti savuosiuose europinės integracijos keliuose. Taryba pakartoja, jog ji labai tikisi, kad bus laikomasi visų ankstesnių susitarimų ir jie bus nedelsiant įgyvendinti. Abi šalys taip pat turėtų vengti veiksmų, kuriais kenkiama stabilumui, ir retorikos, kuri neskatina dialogo.
30. Taryba palankiai vertina Serbijos įsipareigojimą aktyviai propaguoti **regioninį bendradarbiavimą** ir ragina Serbiją ir toliau stengtis stiprinti **gerus kaimyninius santykius** ir prisidėti prie stabilumo bei susitaikymo.

TURKIJA

31. Taryba primena, jog 2021 m. birželio 24–25 d. Europos Vadovų Taryba pažymėjo, kad ES yra strategiškai suinteresuota stabilia ir saugia aplinka rytinėje Viduržemio jūros regiono dalyje ir bendradarbiavimu grindžiamų, abipusiškai naudingų santykių su Turkija plėtojimu. Europos Vadovų Taryba palankiai įvertino padėties rytinėje Viduržemio jūros regiono dalyje deeskalavimą ir pabrėžė, kad jį reikia išlaikyti, taip pat pakartojo, kad ES yra pasirengusi laipsniškai, proporcingai ir pasiliekančiai galimybę nebetęsti proceso bendradarbiauti su Turkija keliose bendro intereso srityse, laikantis 2021 m. kovo 25 d. Europos Vadovų Tarybos narių ir ankstesnėse Europos Vadovų Tarybos išvadose nustatytų sąlygų.
32. Atsižvelgdama į tai ir į ankstesnes Europos Vadovų Tarybos išvadas, Taryba ir toliau yra pasiryžusi palaikyti atvirą ir nuoširdų dialogą, spręsti bendrus uždavinius ir bendradarbiauti tokiose itin svarbiose bendro intereso srityse kaip migracija, visuomenės sveikata, klimatas, kova su terorizmu ir regioniniai klausimai. Taryba atkreipė dėmesį tai, kad neseniai atnaujinti ES ir Turkijos aukšto lygio dialogai keletu iš šių klausimų, taip pat tai, kad Turkija ratifikavo Paryžiaus susitarimą dėl klimato kaitos.
33. Taryba teigiamai vertina nuolatinės didžiulės Turkijos pastangas priimti beveik 4 milijonus pabėgėlių ir rūpintis jų poreikiais. Bus laiku užtikrinama nuolatinė ES parama pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms. **ES ir Turkijos pareiškimas** ir toliau duoda rezultatų. Taryba primena, kad 2021 m. spalio 21–22 d. Europos Vadovų Taryba paragino Turkiją užtikrinti, kad 2016 m. ES ir Turkijos pareiškimas būtų visiškai ir nediskriminuojamai įgyvendintas, be kita ko, Kipro Respublikos atžvilgiu. Veiksmingas sienų valdymas ir grąžinimo atnaujinimas tebėra prioritetai. Tebėra itin svarbu visiškai ir veiksmingai įgyvendinti ES ir Turkijos readmisijos susitarimą ir bendradarbiauti su visomis ES valstybėmis narėmis teisingumo ir vidaus reikalų srityje.

34. Taryba pakartoja esanti rimtai susirūpinusi dėl to, kad ir toliau blogėja ir didelį nerimą kelia padėtis demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių, įskaitant saviraiškos laisvę, srityse, taip pat dėl sisteminio teismų nepriklausomumo trūkumo. Kai kurios ribojamosios priemonės, kurių imtasi nepaprastosios padėties metu, buvo integruotos į teisės aktus ir daro didelį neigiamą poveikį Turkijos žmonėms. Pilietinė visuomenė ir jos organizacijos patiria nuolatinį spaudimą vis sudėtingesnėje aplinkoje. Negali būti toleruojama nei sistemingas teisminių institucijų nepriklausomumo trūkumas ir nederamas spaudimas joms, nei tebevykdomi apribojimai, sulaikymai, įkalinimai ir kitos priemonės, nukreiptos prieš žurnalistus, akademinės bendruomenės atstovus, politinių partijų narius, įskaitant parlamento narius, teisininkus, žmogaus teisių gynėjus, socialinių tinklų naudotojus ir kitus asmenis, kurie naudojami savo pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis. Taryba pabrėžia, kad svarbu užtikrinti rinkimų proceso teisėtumą ir sąžiningumą, visų pirma atsižvelgiant į daugybės demokratiškai išrinktų savivaldybių merų sulaikymą, atleidimą ir pakeitimą ir į prieš opozicines partijas bei jų narius nukreiptus veiksmus. Taryba pakartoja esanti labai susirūpinusi dėl pranešimų apie šiuos nuolatinius neigiamus pokyčius šiose srityse, primena tarptautinius standartus ir pareigas, kuriems Turkija pritarė ir kurių įsipareigojo laikytis, ir ragina Turkiją skubiai pakeisti neigiamas tendencijas ir patikimai šalinti daug rimtų trūkumų, nurodytų Komisijos ataskaitoje. Turkija taip pat turėtų intensyvuoti bendradarbiavimą su Europos Taryba ir jos atitinkamais organais bei institucijomis, laikytis jų pagrindinių rekomendacijų, visapusiškai įgyvendinti Europos žmogaus teisių konvenciją ir kitus tarptautinius žmogaus teisių dokumentus, kurių šalis Turkija yra, taip pat vykdyti visus Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus laikantis EŽTK 46 straipsnio.
35. **Ekonominių reformų** klausimu Taryba pažymi, kad esama didelio susirūpinimo dėl šalies rinkos ekonomikos veikimo. Institucijų ir politikos koordinavimo trūkumai pakenkė institucijų veiksmų patikimumui ir veiksmingumui, dėl to labai padidėjo disbalansas – tai sukėlė finansų rinkų nestabilumą, didelį neigiamą poveikį darbo rinkai ir padidino skurdo lygį. Taryba skatina Turkiją visapusiškai įgyvendinti politikos gaires, išdėstytas **ekonominio ir finansinio dialogo bendrose išvadose**. Itin svarbus yra reguliavimo institucijų, pavyzdžiui, Centrinio Banko, nepriklausomumas.

Be to, Taryba primena, kad Turkija turi vykdyti savo pareigas, susijusias su **ES ir Turkijos muitų sąjungos** įgyvendinimu, užtikrindama jos veiksmingą taikymą visoms valstybėms narėms. Taryba apgailestauja dėl to, kad Turkija ir toliau nukrypsta nuo savo pareigų pagal ES ir Turkijos muitų sąjungą vykdymo, ir primena, kad nedelsiant turėtų būti pašalintos šios sąjungos neatitinkančios kliūtys prekybai arba panašios kliūtys.

36. Taryba pakartoja raginanti Turkiją palaipsniui derinti pozicijas su **ES bendra užsienio ir saugumo politika** ir pirmumo tvarka imtis veiksmų, kad būtų pakeista vis labiau neigiama tendencija, taip pat primena savo poziciją dėl valstybių narių stojimo į tarptautines organizacijas. Taryba susirūpinusi pažymi, kad Turkijos užsienio politika vis labiau kertasi su ES bendros užsienio ir saugumo politikos prioritetais, be kita ko, kiek tai susiję su Libija ir operacija IRINI. Atsižvelgdama į bendrą ES ir Turkijos interesą užtikrinti taiką ir stabilumą regione, Taryba tikisi, kad Turkija ir visi subjektai teigiamai prisidės prie regioninių krizių sprendimo.
37. Taryba ir toliau tikisi, kad Turkija vienareikšmiškai įsipareigos siekti **gerų santykių su kaimyninėmis šalimis**, laikytis tarptautinių susitarimų ir taikiai spręsti ginčus, prireikus kreipiantis į Tarptautinį Teisingumo Teismą.

Taryba, kaip nurodyta jos 2006 m. gruodžio 11 d., 2018 m. birželio 26 d. ir 2019 m. birželio 18 d. išvadose, vėliau patvirtintose Europos Vadovų Tarybos, taip pat 2005 m. rugsėjo 21 d. deklaracijoje, ragina Turkiją įgyvendinti savo pagal derybų programą prisiimtus įsipareigojimus, įskaitant įsipareigojimą visapusiškai ir nediskriminuojant įgyvendinti asociacijos susitarimo papildomą protokolą visų valstybių narių atžvilgiu. Taryba pakartoja, kad visų valstybių narių pripažinimas yra būtinas. Turkija turi nutraukti visus grasinimus ir veiksmus, kuriais kenkiama geriems kaimyniniams santykiams, normalizuoti savo santykius su Kipro Respublika ir gerbti visų ES valstybių narių suverenumą jų teritoriniuose vandenyse ir oro erdvėje, taip pat visas jų suverenias teises, įskaitant, *inter alia*, teisę tirti ir naudoti gamtos išteklius, laikantis ES ir tarptautinės teisės, įskaitant Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją (UNCLOS).

38. ES ir toliau yra visiškai įsipareigojusi, kad **Kipro problema** būtų visapusiškai išspręsta. Ji primena, kad šiuo atžvilgiu tebėra itin svarbu, kad Turkija įsipareigotų ir padėtų ieškoti taikaus sprendimo, įskaitant jo išorės aspektus, JT sistemoje, remiantis dviejų bendruomenių, dviejų zonų federacija, kurioje būtų užtikrinta politinė lygybė, vadovaujantis visomis atitinkamomis JT ST rezoliucijomis ir laikantis principų, kuriais grindžiama ES, ir *acquis*. Taryba apgailestauja, kad JT remiamame neformaliame susitikime Ženevoje 2021 m. balandžio mėn. nebuvo sudarytos sąlygos atnaujinti oficialias derybas. ES ir toliau atliks aktyvų vaidmenį remdama šį procesą.

Taryba smerkia Turkijos vienašališkus veiksmus Varošos atžvilgiu, kurie prieštarauja JT Saugumo Tarybos rezoliucijoms, ir primena Varošos statuso svarbą ir poreikį visapusiškai laikytis JT Saugumo Tarybos rezoliucijų, visų pirma rezoliucijų 550, 789 ir 1251, kaip 2021 m. birželio 24 d. pabrėžė Europos Vadovų Taryba. Taryba ragina nedelsiant atšaukti šiuos veiksmus, taip pat visus veiksmus dėl Varošos, kurių buvo imtasi nuo 2020 m. spalio mėn.

39. Taryba apgailestaudama pažymi, kad Turkija ir toliau tolsta nuo Europos Sąjungos, ir primena ankstesnes savo išvadas, kuriose pažymėta, kad iš esmės todėl derybos dėl Turkijos įstojimo į ES ir sustojo, o galimybė atidaryti ar uždaryti tolesnius skyrius yra nesvarstyтина.

STABILIZACIJOS IR ASOCIACIJOS PROCESAS

ŠIAURĖS MAKEDONIJOS RESPUBLIKA

40. Taryba palankiai vertina ilgalaikį Šiaurės Makedonijos Respublikos pasiryžimą daryti pažangą įgyvendinant ES reformų darbotvarkę – tai sudarė sąlygas 2020 m. kovo mėn. sprendimui pradėti stojimo derybas. Taryba tikisi kuo greičiau surengti pirmąją tarpvyriausybinių konferencijų su Šiaurės Makedonijos Respublika, kai tik Taryba patvirtins derybų programą.

41. Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad pagal ESBO/ODIHR 2021 m. spalio 17 d. ir 31 d. vykę vietos **rinkimai** buvo konkurenciniai ir buvo užtikrinta pagarba pagrindinėms laisvėms. Tačiau tai, kad teisinėje sistemoje esama daug trūkumų, pabrėžia poreikį atlikti visapusišką rinkimų teisės aktų peržiūrą. Taryba pabrėžia, jog svarbu, kad valdžios institucijos toliau laiku ir įtraukiai atsižvelgtų į likusias ESBO/ODIHR ir Venecijos komisijos rekomendacijas.
42. Taryba palankiai vertina pažangą, padarytą **teisinės valstybės** srityje, įskaitant kovą su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu, taip pat vyriausybės įsipareigojimą tęsti ir spartinti su ES susijusių reformų įgyvendinimą. Šių struktūrinių reformų tvarumo užtikrinimas yra ilgalaikis procesas, todėl reikia nuolatinio vyriausybės ir opozicijos įsipareigojimo. Taryba ragina visas šalis toliau stiprinti dabartinį reformų tempą ir gerinti konstruktyvų dialogą.
43. **Teisminių institucijų** srityje Taryba palankiai vertina tai, kad padaryta tam tikra pažanga įgyvendinant teismų reformos strategiją, drauge laikantis Venecijos komisijos bei Vyresniųjų ekspertų grupės sisteminiais teisinės valstybės principo klausimais pateiktų rekomendacijų. Taryba pabrėžia, kad daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama tolesniam esamų strategijų ir įstatymų įgyvendinimui ir jau turimų priemonių naudojimui laikantis ES standartų. Remiantis jau padaryta pažanga reikia užtikrinti teismų sistemos nepriklausomumą, profesionalumą ir nešališkumą. Taryba atkreipia dėmesį į pastangas tęsti kovą su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu, be kita ko, aukšto lygio bylų atveju. Taryba akcentuoja, kad reikia užtikrinti, kad būtų sistemingai įgyvendinamas atnaujintas teismų reformos strategijos veiksmų planas ir teisminių institucijų bei prokuratūros žmogiškųjų išteklių strategijos. Taryba akcentuoja, jog svarbu, kad atitinkamos institucijos imtųsi tolesnių veiksmų įgyvendinant Valstybinės korupcijos prevencijos komisijos, kuri ypač proaktyviai dalyvavo užkertant kelią korupcijai, rekomendacijas. Taryba ragina Šiaurės Makedonijos Respubliką toliau dėti pastangas, kad būtų toliau stiprinama saviraiškos laisvė ir didinamas žurnalistų saugumas.

44. Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad padaryta tam tikros pažangos **viešojo administravimo** srityje. Tebėra labai svarbu užtikrinti, kad būtų laikomasi skaidrumo, nuopelnų ir teisingo atstovavimo principų, be kita ko, pasitelkiant teisės aktų sistemos tobulinimą ir įgyvendinimą.
45. Šalis įgyvendino visapusišką savo žvalgybos ir saugumo tarnybų reformą, bendradarbiaujant su NATO ir strateginiais partneriais. Taryba pabrėžia, kad reikia stiprinti žvalgybos tarnybų parlamentinės priežiūros pajėgumus.
46. Taryba palankiai vertina tai, kad Šiaurės Makedonijos Respublika toliau atlieka aktyvų ir konstruktyvų vaidmenį valdant mišrius **migracijos** srautus, veiksmingai bendradarbiaudama su kaimyninėmis šalimis ir ES valstybėmis narėmis.
47. **Ekonominių reformų** klausimu Taryba ragina Šiaurės Makedonijos Respubliką toliau dėti pastangas siekiant atitikti ES vidaus rinkos reikalavimus ir atlaikyti konkurencinį spaudimą ir rinkos jėgas Sąjungoje. Be to, ji ragina Šiaurės Makedonijos Respubliką visapusiškai įgyvendinti politikos gaires, nurodytas ekonominio ir finansinio dialogo bendrose išvadose, įgyvendinant veiksmingas bei gerai koordinuojamas struktūrines reformas.
48. Taryba palankiai vertina tai, kad 2021 m. rugsėjo 30 d. buvo užbaigtas visuotinis gyventojų surašymas ir pažymi, kad jo rezultatus numatoma paskelbti ateinančiais mėnesiais.
49. Esminiai plėtros proceso, taip pat stabilizacijos ir asociacijos proceso elementai tebėra **geri kaimyniniai santykiai ir regioninis bendradarbiavimas**. Primindama 2020 m. kovo mėn. Tarybos išvadų antrą punktą Taryba primena, jog svarbu pasiekti apčiuopiamų rezultatų ir gera valia įgyvendinti dvišalius susitarimus, įskaitant Prespos susitarimą su Graikija ir Sutartį dėl gerų kaimyninių santykių su Bulgarija.

50. Be to, Taryba palankiai vertina tai, kad labai pasistūmėjo suderinimas su **ES bendra užsienio ir saugumo politika**, tai rodo teigiamą tendenciją ir atspindi šalies strateginės krypties pasirinkimą. Taryba ragina šalį ir toliau gerinti suderinimą su BUSP. Ji taip pat palankiai vertina Šiaurės Makedonijos Respublikos nuolatinį aktyvų dalyvavimą pagal bendrą saugumo ir gynybos politiką vykdomose ES misijose ir operacijose.

ALBANIJA

51. Taryba palankiai vertina Albanijos ilgalaikį pasiryžimą daryti pažangą įgyvendinant ES reformų darbotvarkę, kuris sudarė sąlygas 2020 m. kovo mėn. sprendimui pradėti stojimo derybas su ES. Taryba tikisi kuo greičiau surengti pirmąją tarpvyriausybinių konferencijų su Albanija, kai tik Taryba patvirtins derybų programą.
52. Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad 2021 m. balandžio mėn. įvykę parlamento rinkimai buvo iš esmės gerai organizuoti, ir primena, kad šie rinkimai buvo surengti pagal naują rinkimų sistemą, įgyvendintą po plačios reformos laikantis ESBO/ODIHR rekomendacijų. Be to, Taryba ragina toliau įgyvendinti likusias ESBO/ODIHR rekomendacijas. Taryba pabrėžia, kad tebėra itin svarbu šalyje palaikyti įtraukų ir konstruktyvų politinį dialogą, ir atsižvelgdama į tai palankiai vertina opozicijos sugrįžimą į parlamentą.

Taryba palankiai vertina didelę Albanijos pažangą **teisinės valstybės** srityje, konkrečiai – įgyvendinant stabiliai vykdomą visapusišką teisingumo reformą ir stiprinant kovą su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu. Naujai įsteigtos specializuotos kovos su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija struktūros jau davė pirmuosius teigiamus rezultatus. Reikia toliau dėti pastangas, kad būtų nuolat pasiekama gerų rezultatų, be kita ko, kovos su aukšto lygio korupcija ir organizuotu nusikalstamumu srityje vykdant proaktyvius tyrimus ir priimant galutinius nuosprendžius, taip pat toliau įgyvendinant veiksmų planą, skirtą Finansinių veiksmų darbo grupės rekomendacijoms įgyvendinti, be to, turi būti tęsiamas geras bendradarbiavimas su atitinkamomis valstybių narių valdžios institucijomis.

Taryba palankiai vertina tai, kad atliekant patikimumo patikrinimus daroma nuolatinė pažanga ir pasiekta apčiuopiamų rezultatų, ir ragina Albanijos valdžios institucijas toliau dėti visas pastangas, kad šį procesą būtų galima sėkmingai užbaigti. Taryba palankiai vertina tai, kad atnaujino darbą Aukštasis teismas – jame vėl yra pakankamas kvorumas, kad būtų galima toliau priimti sprendimus dėl bylų, be to, toliau turėtų būti vykdomi paskyrimai, kad būtų užpildytos visos likusios darbo vietos. Taryba taip pat palankiai vertina tai, kad paskyrus naujų narių vėl pradėjo visapusiškai veikti Konstitucinis Teismas.

Pagrindinių teisių klausimu Taryba su pasitenkinimu atkreipia dėmesį į tai, kad dedamos pastangos įgyvendinti visapusišką žemės sektoriaus reformą ir įtvirtinti nuosavybės teises, ir ragina valdžios institucijas toliau skaidriai dėti tokias pastangas, konsultuojantis su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, be kita ko, nagrinėjant dokumentų klastojimo bylas ir gerokai paspartinant registravimo ir kompensavimo procesą. Taryba palankiai vertina tai, kad priimtas Gyventojų surašymo įstatymas, ir tikisi, kad jis bus sklandžiai vykdomas, užtikrinant visišką skaidrumą ir laikantis tarptautinių standartų. Taryba taip pat palankiai vertina tai, kad priimti antrinės teisės aktai, susiję su 2017 m. Tautinių mažumų apsaugos pagrindų įstatymu, ir primygtinai ragina Albaniją skubiai priimti ir įgyvendinti likusius poįstatyminius aktus laikantis Europos standartų ir dalyvaujant visiems atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams.

Be to, Taryba ragina Albaniją atnaujinti pastangas daryti apčiuopiamą pažangą saviraiškos laisvės ir žurnalistų saugumo srityje. Taryba pakartoja, jog svarbu užtikrinti, kad tuo atveju, jeigu parlamentas toliau svarstytų Žiniasklaidos įstatymą, pakeitimai atitiktų Venecijos komisijos rekomendacijas ir tarptautinius standartus. Taryba taip pat palankiai vertina apčiuopiamą pažangą, padarytą įgyvendinant viešojo administravimo reformą, ir ragina Albaniją toliau ryžtingai dėti pastangas šioje srityje. Reikia tobulinti veiksmų koordinavimą **viešojo administravimo** sektoriuje, visų pirma integruojant politikos planavimo bei biudžeto sudarymo procesus ir sprendžiant integracijos į ES klausimus. Steigiant naujas agentūras daroma pažanga turi būti įtrauki, dalyvaujant pilietinės visuomenės organizacijoms, ir turi padėti užtikrinti stabdžių ir atsvarų sistemą bei veiksmingumą.

53. Kalbant apie **migraciją**, Albanija yra pirmoji Vakarų Balkanų šalis, kurioje įsigaliojo Susitarimas dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų statuso. Pirmoji bendra operacija už ES ribų su FRONTEX buvo sėkminga. Bendras Albanijos piliečių pateiktų nepagrįstų prieglobsčio prašymų skaičius ES gerokai sumažėjo, tačiau tai turi būti nuolat stebima, ir todėl Albanijos valdžios institucijos turi toliau dėti nuolatinės pastangas.
54. Kalbant apie **ekonomines reformas**, Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad iki 2019 m. lapkričio mėn. įvykusio žemės drebėjimo ir 2020 m. COVID-19 pandemijos sukulto išorės sukrėtimo nedarbas toliau mažėjo ir buvo pasiekęs rekordiškai žemą lygį, didėjo eksportas, o valstybės skolos ir BVP santykis toliau mažėjo, nors ir tebėra aukštas. Taryba ragina Albaniją visapusiškai įgyvendinti politikos gaires, išdėstytas ekonominio ir finansinio dialogo bendrose išvadose, palaipsniui sumažinant bendrosios valstybės skolos santykį su BVP, pagerinant fiskalinį valdymą bei skaidrumą ir įgyvendinant veiksmingas bei gerai koordinuojamas struktūrines reformas.
55. Taryba palankiai vertina Albanijos nuolatinį konstruktyvų dalyvavimą plėtojant **regioninį bendradarbiavimą**. Taryba taip pat palankiai vertina tai, kad Albanija tęsė dialogą siekdama užtikrinti **gerus kaimyninius santykius** – jiems ir toliau teikiama didžiausia svarba.
56. Taryba labai palankiai vertina nuolatinį Albanijos bendradarbiavimą ir visišką pozicijų suderinimą su **ES bendra užsienio ir saugumo politika**, taip pat tai, kad laikui bėgant ši tendencija nesikeičia. Be to, ji palankiai vertina Albanijos nuolatinį aktyvų dalyvavimą pagal bendrą saugumo ir gynybos politiką vykdomose ES misijose ir operacijose.

BOSNIJA IR HERCEGOVINA

57. Taryba labai apgailestauja dėl užsitęsusios politinės krizės šalyje, 2021 m. sulėtinusios tolesnę reformų pažangą, ir smerkia valstybės institucijų blokavimą. Taryba primygtinai ragina visus politinius lyderius susilaikyti nuo provokuojančios ir susipriešinimą kurstančios retorikos bei veiksmų ir jų atsisakyti, be kita ko, nekvestionuoti šalies suvereniteto, vienybės ir teritorinio vientisumo.

Retorika ir iniciatyvos, kuriomis siekiama sustabdyti reformas ir pasitraukti iš valstybės institucijų, yra nepriimtinos ir kelia pavojų šalies teisės aktų suderinimui su ES *acquis* ir politiniam įsipareigojimui siekti integracijos į ES. Visi politiniai lyderiai turi vesti dialogą, kad prioriteto tvarka išeitų iš aklavietės.

Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad padaryta labai nedidelė pažanga vykdant reformas, ir pripažįsta veiksmus, kurių imtasi, be kita ko, tai, kad 2020 m. gruodžio mėn. Mostare pirmą kartą nuo 2008 m. surengti vietos rinkimai, ir Stabilizacijos ir asociacijos parlamentinio komiteto veiksmus, taip pat tai, kad visais vyriausybės lygmenimis patvirtintas Viešojo administravimo reformos veiksmų planas ir viešųjų finansų valdymo strategijos.

58. Taryba primygtinai ragina Bosnijos ir Hercegovinos politinius lyderius bendrai sutelkti pastangas, kad būtų įgyvendinti visi **14 pagrindinių prioritetų**, nustatytų Komisijos nuomonėje dėl Bosnijos ir Hercegovinos paraiškos dėl narystės ES, kurią Taryba patvirtino 2019 m., atsižvelgiant į visų piliečių interesą, kad būtų daroma pažanga siekiant narystės Europos Sąjungoje. Taryba pareiškia, kad labai gerai vertina ES specialiojo įgaliotinio pastangas šioje srityje, ir dar kartą patvirtina jas remianti. Tik įgyvendindama reformas Bosnija ir Hercegovina pasistūmės link ES.
59. Atsižvelgiant į Deitono taikos susitarime nustatytus institucinius mechanizmus, Bosnija ir Hercegovina turi vykdyti tolesnes konstitucines ir rinkimų reformas, kad užtikrintų visų piliečių lygybę ir nediskriminavimą, visų pirma įgyvendindama Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) praktiką byloje Sejdić-Finci. Taryba pabrėžia, kad neturėtų būti imamasi jokių teisėkūros ar politinių veiksmų, dėl kurių sprendimo byloje *Sejdić-Finci* ir susijusių EŽTT sprendimų įgyvendinimas taptų problemiškesnis arba dar labiau padidėtų susiskaidymas. Taryba pakartoja raginanti vykdyti įtraukų ribotų konstitucinių ir rinkimų reformų procesą vedant tikrą dialogą ir laikantis Europos standartų, kad iš rinkimų proceso būtų pašalinta visų formų nelygybė ir diskriminacija. Taryba pabrėžia, kad vis dar nėra užtikrinta, kad būtų visapusiškai įvykdyti tam tikri Konstitucinio Teismo sprendimai. Šiame kontekste Taryba ragina tarpžinybinę darbo grupę skubiai atnaujinti darbą ir pateikti pasiūlymų dėl reformų, prieš įvykstant balsavimui siekiant pagerinti rinkimų sistemą.

60. Taryba taip pat ragina Bosniją ir Hercegoviną dirbti ties reformomis, kuriomis siekiama tobulinti šalies teisės aktų bei institucinę sistemą, kad būtų laikomasi narystės ES reikalavimų.

Taryba tikisi, kad Bosnija ir Hercegovina imsis esminių **viešojo administravimo reformos** veiksmų, užtikrindama, kad valstybės tarnyba būtų profesionali ir nepolitizuota ir kad visos šalies mastu būtų laikomasi suderinto požiūrio į politikos formavimą.

Taryba pabrėžia **kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu** ir jų prevencijos svarbą ir apgailestauja dėl to, kad nepadaryta pažangos, susijusios su nuomonėje išdėstytais pagrindiniais prioritetais ir Ekspertų ataskaitos teisinės valstybės klausimais išvadomis.

Taryba pabrėžia, kad valdžios institucijos turi dirbti siekdamos stiprinti **teisinę valstybę**. Šiuo tikslu Taryba primygtinai ragina Bosniją ir Hercegoviną skubiai priimti Įstatymo dėl Aukščiausiosios teismų ir prokuratūros tarybos pakeitimus, kad teisminėse institucijose būtų nustatytos profesinio sąžiningumo priemonės. Taryba taip pat primena, kad Bosnija ir Hercegovina turi skubiai su Europos standartais suderinti savo teisės aktus viešųjų pirkimų ir interesų konfliktų srityse.

61. Taryba apgailestauja dėl nepakankamos pažangos **saviraiškos laisvės** ir žurnalistų saugumo srityje ir ragina Bosniją ir Hercegoviną dėti daugiau pastangų žmogaus teisių, lyčių lygybės ir nediskriminavimo srityse.

62. Taryba palankiai vertina teigiamus veiksmus, kurių imtasi **migracijos** valdymui ir koordinavimui gerinti, ir pabrėžia, kad tokios pastangos turi būti tęsiamos ir stiprinamos. Bosnija ir Hercegovina turi visoje šalyje suteikti pakankamą ir tinkamą prieglobstį visiems asmenims, kuriems jo reikia. Valdžios institucijos turi patvirtinti strategiją bei specialų biudžetą ir užtikrinti veiksmingą sienų valdymo ir migracijos valdymo pajėgumų koordinavimą visais lygmenimis, taip pat prieglobsčio sistemos veikimą, kad būtų galima sėkmingai įveikti migracijos iššūkius.

63. Kalbant apie **ekonominės reformas**, Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad šalis padarė nedidelę pažangą kurdama veikiančią rinkos ekonomiką ir gerindama savo gebėjimą atlaikyti konkurencinį ir rinkos jėgų spaudimą ES. Taryba ragina Bosniją ir Hercegoviną visapusiškai įgyvendinti politikos gaires, išdėstytas ekonominio ir finansinio dialogo bendrose išvadose, gerinant analitinius, planavimo ir koordinavimo pajėgumus, kad būtų sustiprintas visos šalies makroekonominės politikos formavimas ir veiksmingų bei gerai koordinuojamų struktūrinių reformų, kuriomis būtų sušvelnintas susiskaidžiusios vidaus rinkos poveikis ir sudarytos palankesnės sąlygos investicijoms, įgyvendinimas. Taryba primena, jog reikia užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilizacijos ir asociacijos susitarimo (SAS) ir reguliariai rengiami SAS organų posėdžiai.
64. Taryba taip pat pakartoja esanti tvirtai įsipareigojusi remti Bosnijos ir Hercegovinos, kaip vieningos, nedalomos ir suverenios šalies, ES perspektyvą. Praėjusiais metais paminėjus Srebrenicos žudynių ir Deitono / Paryžiaus taikos susitarimų 25-ąsias metines, Taryba ragina visus Bosnijos ir Hercegovinos politinius veikėjus atsikratyti praeities šleifo – nesantaiką kurstančios retorikos, nebešlovinti nuteistų karo nusikaltėlių ir aktyviai skatinti susitaikymą.
65. Taryba ragina Bosniją ir Hercegoviną toliau aktyviai dalyvauti stiprinant **regioninį bendradarbiavimą** ir **gerus kaimyninius santykius**.
66. Taryba apgailestauja dėl to, kad Bosnijos ir Hercegovinos pozicijos daug mažiau derinamos su **ES bendra užsienio ir saugumo politika**, ir primygtinai ragina šalį prioriteto tvarka sustabdyti šią neigiamą tendenciją ir pakeisti ją teigiama. Kita vertus, ji palankiai vertina Bosnijos ir Hercegovinos nuolatinį aktyvų dalyvavimą pagal bendrą saugumo ir gynybos politiką vykdomose ES misijose ir operacijose. Taryba taip pat palankiai vertina tai, kad pratęsti operacijos EUFOR ALTHEA įgaliojimai – ją vykdančios Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijoms ir toliau padedama užtikrinti saugią ir patikimą aplinką visiems piliečiams. Taryba pareiškia remianti vyriausiojo įgaliotinio ir jo biuro vaidmenį ir įgaliojimus siekiant įgyvendinti darbotvarkę „5+2“.

KOSOVAS

67. Taryba palankiai vertina tai, kad 2021 m. kovo mėn. išrinkta naujoji vyriausybė patvirtino Kosovo strateginį įsipareigojimą žengti europiniu keliu ir susijusias reformas. Taryba pakartoja, kad svarbu toliau įgyvendinti ES ir Kosovo **stabilizacijos ir asociacijos susitarimą (SAS)**, ir palankiai vertina tai, kad pradėtas antrasis **Europos reformų darbotvarkės** etapas. Taryba ragina ją įgyvendinti ir pabrėžia, kad atsižvelgiant į iki šiol padarytą nedidelę pažangą Kosove turi būti skubiai paspartinti reformų procesai, laikantis Europos standartų ir siekiant naudoti Kosovo piliečiams.
68. Taryba palankiai vertina tai, kad 2021 m. vasario 14 d. surengti išankstiniai įstatymų leidžiamosios valdžios **rinkimai** ir spalio 17 d. bei lapkričio 14 d. surengti vietos rinkimai buvo gerai administruojami ir skaidrūs. Jie taip pat buvo konkurenciniai, išskyrus Kosovo serbų rajonuose. Taryba tikisi, kad bus skubiau šalinami pasikartojantys rinkimų proceso trūkumai ir įgyvendinamos susijusios ES rinkimų stebėjimo misijos rekomendacijos.
69. Taryba palankiai vertina veiksmus, kurių ėmėsi vyriausybė – pateikė kovos su korupcija reformų darbotvarkę. Ji ragina Kosovą intensyviau dėti pastangas gerinti padėtį **teisinės valstybės** srityje ir toliau stiprinti kovą su korupcija, taip pat kovą su organizuotu nusikalstamumu ir vykdyti viešojo administravimo reformą, remiantis ligšioliniais Kosovo pasiekimais ir laikantis Europos bei tarptautinių standartų. Taryba ragina valdžios institucijas daryti pažangą įgyvendinant esamus teisės aktus, patvirtinti visapusišką požiūrį siekiant įgyvendinti Europos standartus atitinkančias teisingumo ir kovos su korupcija reformas ir toliau gerinti rezultatus kovojant su aukšto lygio korupcija ir organizuotu nusikalstamumu.

70. Taryba pabrėžia, kad Kosovas turi toliau užtikrinti Specialiųjų bylų tyrimo skyriaus veiklą, nes tai yra svarbus įrodymas, kad jis yra pasiryžęs užtikrinti teisinę valstybę ir padaryti galą nebaudžiamumui. Galiojanti teisinė sistema sudaro sąlygas tinkamai ištirti visus įtariamus karo nusikaltimus ir patraukti už juos baudžiamojon atsakomybėn. Todėl Taryba vertina Specialiųjų bylų tyrimo skyriaus darbą – jo rezultatas buvo šiemet Hagoje vykstantys pirmieji teismo procesai.
71. Taryba palankiai vertina tai, kad pratęsti misijos **EULEX** įgaliojimai, kaip abipusiškai susitarta 2021 m. birželio mėn., ir pabrėžia, kad Kosovas turi toliau glaudžiai ir veiksmingai su ja bendradarbiauti. Ji taip pat prašo Kosovo toliau bendradarbiauti su atitinkamais tarptautiniais subjektais.
72. Taryba ragina Kosovą dėti daugiau pastangų visapusiškai įgyvendinti pagrindinių teisių teisinę sistemą, laikantis Europos standartų, taip pat gerinti koordinavimą ir priežiūrą. Reikia dėti daugiau pastangų, visų pirma siekiant užtikrinti visapusišką kultūros ir religinio paveldo apsaugą, ne daugumos bendruomenėms priklausančių asmenų, įskaitant romus ir aškalius, ir perkeltųjų asmenų teisių apsaugą, taip pat praktikoje užtikrinti lyčių lygybę. Reikia toliau stiprinti esamus žmogaus teisių mechanizmus.
73. Taryba ragina Kosovą skatinti veiksmingą **viešojo administravimo** ir viešųjų finansų valdymo **reformų** įgyvendinimą, visų pirma patvirtinti naują 2021–2026 m. viešojo administravimo reformos strategiją ir valstybės tarnybos pakeitimus, kad viešasis administravimas būtų labiau atskaitingas ir orientuotas į piliečius.
74. **Ekonominių reformų** klausimu Taryba primena ilgalaikes struktūrines problemas, pavyzdžiui, ekonomikos įvairinimo stoką, priklausomybę nuo išorės finansinių srautų, didelio masto neformalią ekonomiką ir žemą aktyvumo bei užimtumo lygį. Taryba palankiai vertina vyriausybės įsipareigojimą įveikti šiuos iššūkius ir ragina Kosovą visapusiškai įgyvendinti politikos gaires, išdėstytas ekonominio ir finansinio dialogo bendrose išvadose, gerinant fiskalinį valdymą ir įgyvendinant veiksmingas bei gerai koordinuojamas struktūrines reformas.

75. Kalbant apie ES remiamą **dialogą**, Taryba palankiai vertina tai, kad 2021 m. birželio mėn. dialogas buvo pratęstas, ir teigiamai vertina vyriausiojo įgaliotinio ir ES specialiojo įgaliotinio Belgrado ir Prištinos dialogui ir kitiems Vakarų Balkanų regioniniams klausimams įsipareigojimą vesti ES remiamą dialogą. Taryba tikisi, kad Kosovas ES remiamame dialoge dalyvaus gera valia ir pasirengęs kompromisams, kad būtų pasiektas visapusiškas teisiškai privalomas susitarimas su Serbija laikantis tarptautinės teisės ir ES *acquis*. Šiuo susitarimu turėtų būti sprendžiami visi neišspręsti klausimai ir prisidedama prie stabilumo regione. Tai itin svarbu, kad Kosovas ir Serbija galėtų pasistūmėti savuosiuose europinės integracijos keliuose. Taryba pakartoja, jog ji labai tikisi, kad bus laikomasi visų ankstesnių susitarimų ir jie bus nedelsiant įgyvendinti. Abi šalys taip pat turėtų vengti veiksmų, kuriais kenkiama stabilumui, ir retorikos, kuri neskatina dialogo.
76. Taryba primena, kad pažanga normalizuojant santykius su Serbija yra esminis SAS principas ir ES ir Kosovo santykių bei bendradarbiavimo plėtojimo pagrindas.
77. Taryba primena regioninio bendradarbiavimo ir gerų kaimyninių santykių svarbą ir ragina Kosovą aktyviai ir konstruktyviai dalyvauti **regioninio bendradarbiavimo** veikloje.
78. Taryba supranta **vizų režimo liberalizavimo** svarbą Kosovo piliečiams. 2016 m. gegužės mėn. Komisija pateikė oficialų pasiūlymą perkelti Kosovą į šalių, kurių piliečiams taikomas bevizis režimas Šengeno erdvėje, sąrašą, o 2018 m. liepos mėn. – ataskaitą dėl likusių kriterijų įvykdymo. Komisijos pasiūlymas, kuriam per pirmąjį svarstymą 2019 m. kovo mėn. pritarė Europos Parlamentas, vis dar svarstomas Taryboje.
-